

SÉRKO BÉKESZ

Dalok vándorúton

VERSEK

BUDAPEST

**Sorozatszerkesztő
SIMOR ANDRÁS**

**Kurdból fordította
DEIARY MAJID és CSALA KÁROLY**

**Fedélterv és tipográfia
JORDÁN GUSZTÁV**

© 1997

Sérko Békesz az iraki Kurdisztánban, Szulejmanija városában született 1940-ben. 1965-ben csatlakozott a kurd fegyveres mozgalomhoz, és a mozgalom rádiójánál dolgozott, Első verseskönyve Bagdadban jelent meg 1968-ban. Ez idáig tizenkét verseskönyve látott napvilágot. Kurd nyelvre fordította (arabból) Hemingway *Az öreg halász és a tenger* című regényét. 1975-ben az iraki kormányzat három esztendőre száműzte Dél-Irakba. Utána azonban ismét bekapcsolódott a mozgalomba, s miután három évet töltött a kurd gerillákkal a felszabadított területen, 1986-ban emigrációba kényszerült, Svédországban telepedett le. Versei svéd, dán, francia, német, olasz, török, arab és angol nyelven olvashatók. A magyar műfordítás Csala Károly munkája, Deiyar Majid kurd eredetiből készült prózafordítása alapján született.

Letölthető:

[\[PDF formátumban \]](#) [\[EPUB formátumban \]](#)

Fájdalom

Hej, bús-egymagadra hagyott párom!
Datolyaszín hajad után türelmed is
hagy, hagyd jó hosszúra!
Négy szép gyermekünk után
fogadd be az ínséget is
tárt öledre és szívedre!
Tudom: az éj ...
Ne nyiss ajtót csüggedésnek,
remény vesztét el sose hidd,
könnyek szavával ne szólj!
Kőszál legyen a fájdalom,
s szírfokán ti: öt virágszál!

Tépelődő

Verseimből ha kitepnék
a virágot, négy évszakom
egyike elhervadna;
hogya a kedvest kitepnék,
ketteje halna;
a kenyeret ha kitepnék,
halna hárma;
ha a szabadságot tépnek,
évem holtán halnék én is.

Példabeszéd

Mennyi mindent rozsdá mar szét,
feledés bont,
semmivé tesz,
lásd: koronák,
pólóütők,
királyi palotatornyok,
S mennyi máson semmi sem fog,
sem rothadás,
sem feledés:
nem múlandó.
Egy keménykalap,
egy sétapálca
s pár csámpás cipő –
Charlie Chaplin.

Világtalan

Kis báránka
robaj után
gépmadarak eltávoztán
rezgő szájjal
sem a tőgyre nem talált rá,
sem a nyájhoz nem talált el,
sem a vízhez nem lelt ösvényt.

Együtt

Egy délután
a vak, a süket meg a néma
pár órácskát elüldögélt
merev mosollyal, szép hármásban
a kiskert kispadán, jó hangulatban.
Süket barátja ,ép szemével látott a vak,
néma társa fülével hallott a süket,
és fölfogva mindent ajkuk mozgásából,
társalkodóit a néma is.
És mind a hárman szívták üdvözülten
a virágoskert illatát.

A szerelmed

A szerelmed akár a szél:
ha lángra gyűlni akarok,
föltárnád, s ellobbant engem,
A szerelmed akár a szél:
ha hamvadok,
föltárnád, és föllángoltat.

Eredmény

Az a börtön,
hol a Hold halt,
a Nap foglya.
Azt a folyót, mely csermelyt nyelt,
elemészt
tenger torka.

Sírás

Miért sír ez a kerek erdő?
Talán meghalt egy fiatal fája?
Talán a tegnapi szélvész
nyárfa-lányát elragadta?
Talán annak vette hírét,
hogyan szerelmes madárkát
lelődözték?
Nem ... Megtudta:
egymagára marad holnap,
mert a hegyről
ezeréves, kedves falvát
messze hajtják,
délvidékre
hatalommal elhurcolják.

A föld

Fa lombjához hozzányúltam –
fájdalmában ága rándult;
kezem ágára emeltem –
törzse kezdett
kiáltozni;
törzsét mikor általfogtam –

lábam alatt föld mozdult meg,
kő nyögött föl;
mikor aztán lehajoltam
föld-markolói –
egész Kurdisztán kiáltott!

Emlékirások

Memoárt írt a virágszál,
s fele-része
szép arcáról szólt a víznek.
Visszaemlékezett a víz,
s fele-része
nem szólt másról, erdők szálfá-termetéről.
Emlékezett az erdő is: nem másról szólt
fele-része,
föld-menyasszony szépségéről.
Emlékeit szülőföldem is megírta:
mind-egésze,
teljessége
kedves anyánk, szabadságunk idézése.

Új év

– A szántóföld, mely még tavaly nem zöldült ki
csók-esőmtől, idén zöld lesz –
szólt a felhő.
– Virág, mit nem tűztem tavaly fűrtjeimbe,
ott lesz idén –
mondta a kert.
– Azt a sudár, csinos szálfát,
mellyel tavaly nem táncoltam,
kézen fogom az új évben –
szólt a szellő.
– Tavaly viselt tűzkoronám eltörpülhet
ez újévi láng-fejékem fénye mellett –
szólt a hegycsúcs.
– Csak szemeztem a patakkal a múlt évben,
idén kézfogóra kérem –
mondta a tó.
– Láthatárig szállni tavaly nem volt merszem,
idén kirándulni csábít –
szólt a madár.
– Tavaly még nem ismert betűk sötét gyöngyét
karkötő-mondattá fűzöm
idén mind a két csuklómra –

fogadkozott egy kislányka.
– Búzaszemet, amit tavaly a hátamon
nem bírtam el,
városomba viszem idén –
így a hangya.
– A viharon, mitől tavaly meghököltem,
idén átverekszem magam –
mondta a ló.
– Új esztendőnk tizenkét ujjú gyertyája
tavalyinál fényesebb reményt világol –
szólt asztalomon a tálca.
– A vad hegyvidéki verset, amit tavaly
nem sikerült még befognom,
szelíd szóra, szemvágásra idomítva,
házasítom az idén,
az új évben útibatyum tetejébe
fölültetem,
s ölben csicsijgatom, ha kell –
mondtam magam is végtére.

A hold és a tenger

Réges-régen
más volt a hold,
arca másképpen világolt,
a víz bolondul szerette,
esztelenül beleesve,
esténként a parton jött-ment,
folyton rá várt, ám a holdlány
messze fönt hordta az orrát.
Cselt is kieszelt a tenger:
hirtelen hullámot vert fel –
ajka mégsem ért arcához,
a hold meg csak kényeskedve
illeggett fenn, felhők ernyőivel játszott,
bújócskázott.
Mígnem egyszer útnak indult,
messzire, a sivatagba,
s pár éjszakán nem tért vissza;
visszatérvén csupa por volt arca, fürtje,
poros ezüst fényruhája,
por rakódott fényhajára,
minden szálát por ülte meg,
puszta pora.
Mikor megjött a pusztából,
aludt a víz.
Úgy döntött hát: fürdik egyet.
Sebbel-lobbal
levetkezett óvatosan,

s lopva indult a tengerhez,
izgatottan,
talpát sziklakőre tette,
csusszant a kő,
csobbant a víz –
bele a hold.
Mint ki rémálmából ébred,
fölocsúdva,
eszelősen kelt a tenger,
medrét végig tapogatta,
kutatta lenn –
sehol a hold!
Apály, dagály azon estén ím, eképpen
született meg.

Anyaság

Mikor két kert közt aludtam,
színes álmok kápráztattak.
Mikor két csillag közt bújtam,
éj-titkokból szedtem csokrot
gondolatnak.
Mikor két csermely közt jártam,
cseverésző hullámokkal bonyolódtam
barátságba.
Mikor fejem két szerelmes
közt hajtottam nyugovóra,
valamennyi ősz hajszálam
visszabarnult
lassan-lassan.
Mikor két anya közt ültem,
világnyi nagy szeretettel találkoztam.

Lángolás

A félelem lépcsőfokán
lelkem felé lopakodott,
mint orv tolvaj, a sötétség.
Mikor szívem közelébe
surrant, s megmarkolni készült
én hirtelen
fölgyújtottam szerelmemet,
s a félelmet, sötétséget
lobos lángján elégettem.

Pillehullás

Hajadban az a szál virág
pillantásom pillangóvá
varázsolta, s szobánk egén
repve rászállt
virágodra.

Mikor virágod levetted,
s elajándékoztad másnak,
ó, Gulperi, Virág-Angyal,
pillantásom pillangója
földre hullott
abban a szempillanatban.

Ikra

Tóba fojtottak egy írót.
Majd a tó magába nézett,
s fölfedezte,
a fenéken
ott hever az író tolla,
s látta: egy rőt hal-anyától
hullt ezrével
ígéretes próza-ikra
épp a tollra.

Kalaplevéve

Láttad-e már –
búbosbankák repülése
mint megszakad, ha holt virág
vagy tört faág fölé vezet,
s a halottasmenet előtt
kalaplevéve tiszteleg
egész rajuk?
Láttad-e már –
mint sír a tölgy
a meggyilkolt madár után,
levett sapkájával csak áll,
s törli könnyét?
Szobámban más a megszokás.
Ha híre jön: egy tölgy kidőlt,
egy búbosbanka megmeredt,
a gyász hírre író tollam

kalpagját szép csöndesen
fejébe húzva
kezdí ontani könnyeit.

Ékszer

A régiség meséje ez:
Császárnéi ékszereket
vett magára egy költemény.
Ám egy napon
meghalt a hölgy.
S a császár parancsba adta:
ékszerestül,
verssel együtt
temessék el
nejét.

Árvíz

Szól a vízár
a halászhoz:
„Hullámaim haragjának
oka számos,
de fő-fő oka mégis ez:
szabadság dukál a halnak,
semmi háló!”

Meghajlás

Mély kézcsókra
hajolt le a szeder előtt
egy rózsaszál.
Alázattal elvégezvén, újra fölállt,
s lám, a szeder lába elé
folyt ki szirma vörös színe!
Elsárgultát bánta aztán a rózsaszál
mindhalálíg.

Szöcske

Füst hátára ült a szöcske,
s fölírta az éj mellére:
Tilos mától
az esőnek járn-kelni!
Hegy hátára szállt a felhő
s onnan írta
a hajnali ég boltjára
villámlással, mennydörgéssel
válaszérvét.

Összevetés

Termetét a történelem
bánataid termetével
mérte össze,
s bánathosszad magasabb volt.
Amikor a tenger mérte
össze mélyét mély sebeddel,
fölkiáltott,
s kicsiny híján beléd fulladt.

Szeretet

A föld szívét meghallgattam –
esővíz szeretetről beszélt nekem.
A víz szívét meghallgattam –
források szeretetéről beszélt nekem.
A fa szívét meghallgattam –
levelek szeretetéről beszélt nekem.
Amikor a szeretet szívét hallgattam –
a szabadságról szólt nekem.

A szerelmes

Történt egyszer, hogy egy nádszál
saját szülő-nádasával
szembefordult.
Az a karcsú, sápadt, szép szál
a szellőnek adta szívét
szerelemből.
Nemet mondott rá a nádas:
azt ugyan nem!
Szerelmétől félőrülten

szólt a nádszál: ím, itt állok,
ti mindnyájan szemben álltok –
dönt a szívem!
Fölgerjedt erre a nádas,
harkályt hívott büntetésül,
éles csőrút;
éles csőrú harkály fogta,
s csőrével kilyukasztotta
a szerelmes nádszál testét,
tiszta szívót.
Mindazóta a szerelmes
nádszál nem más:
nádfurulya;
mindazóta minden szellő
ujjainak tapintása
tág világba rítt fájdalmát
szólaltatja.

Regény

Ó, Leilám,
könyvem, amit kölcsönadtam,
s elolvasván, visszahoztad,
elbeszéléskötetek közt
talált helyet könyvtáramban,
s ahány novella csak került,
mind-mind köréje sereglett,
meghallgatni történetét
veled töltött napjainak,
szemeid társaságában
megtett kirándulásának.
„Ó, az édes csakis ily szép
sudár termetű regényben
leli kedvét, mint én vagyok!” –
szólt a regény szenvelegve.
S láttam, ahogy kisvártatva,
szemed kegyéért esengve,
hány novella változott át
egymás után kisregénnyé!

Gyökér

Madarakat magas égben
ha gyilkolnak,
s hogyha csillag, hogyha felleg,
ha szél vagy nap nem lát semmit,

s ha a láthatár is hallgat –
akad majd fa, amely látta
gyilkosukat,
s nevét gyökerére jegyzi.

Erdőben

Bealkonyult. Az oroszlán
barlangjában töprenkedett,
másnap mint menjen tigrisre;
a tigris azt fontolgatta,
másnap mint nyúzza a rókát;
a róka is tervet koholt,
fészekben hogyan férközzék
gerlefiók-csemegéhez;
a galamb is fejét törte:
mitől lépne szövetségre
a vadász a madarakkal
s minden erdei vadakkal?!

A kulcs

Az elveszett kulcs külföldön
egy bús hír fölött könnyezett –
otthon nem győzték keresni,
s bezúzták a városkaput.

Szerelvény

Tudom én jól
futhatunk mi
akármennyit,
mint a sínpár,
egymás mellett,
egymásra sosem találunk.
Ó, kedvesem,
hogya a szív szerelvénye
kisiklana,
tudnád persze,
hány levél és mennyi parfüm,
hány képzelt csók, hány találka
halt ott szörnyet.

Feledékenység

Feledékeny voltál, szívem
kesztyűd az asztalon maradt.
S én szép halkán – akárha két
szunyókáló fehér galamb után nyúlnék
óvatosan fogtam kézbe.
Künn kerge szél hajkurászott
meg-megugró hópelyheket,
és a vézna utcát fiaihoz szorította
az erőszakos, bős hideg.
Ám engem mit sem érdekelt:
melengető fantáziám
burkában vágtam útnak én.
Te lány, szívem!
Ha mind a tíz ujjam veszne
két kezemről, azt se bánám,
akkor sem felejténém el
azt a kesztyűs éjnek éjét!

Szerelmem

Szerelmed ha eső volna,
én alatta ücsörögnék,
szerelmed mint tűz lobogna,
én fészékében ott guggolnék,
szerelmetes Kurdisztánom
– mondja versem –,
valameddig eső s tűz él,
magam mindig velük élek.

Súly

Oly hasonló nekem ma már
szög s költemény!
Éles hegyük amikor így
mélyre hatol:
egyiket a kalapácsnak,
másikat a fájdalomnak
roppant súlya sújtja így le.

Vendégség

Vendégül láttam az esőt,
s mikor elment, kis szobámban
egy virágot hagyott hátra.
Vendégül láttam a napot,
s mikor elment, kis szobámban
egy kis tükröt hagyott hátra.
Vendégül láttam a fát is
kis szobámban, s ő, elmenvén,
a fésűjét hagyta hátra.
De amikor te, szép leány,
te lettél szobám vendége,
távozván magaddal vitted
a virágot, tükröt, fésűt,
s nem hagytál mást magad után,
csak ez édes ízű verset.

Szomorúság

Mint lyukas padlatú ladik,
olyannak látom a szívem:
föl-fölbugyog benne a víz
újra s megint.
Meregetem egyfolytában,
s egy vödörnyi régi bánat
helyébe mind újabb árad.
Izgága, bús, lelkes járgány,
nem képes sem elsüllyedni,
sem békésen horgonyt vetni
a viharos éjszakában.

Állásfoglalás

Egy szederfalevél árnya
elhúzódott,
megtudván, hogy az utazó,
aki az ő oltalmába
húzódott be megpihenni,
a kaptatón kedvtelésből
bimbók fejét vagdosta le.
Kikapcsolta fényét a hold,
megtudván, hogy világánál
hálót fonnak a pitymallat
pírját orvul rabul fogni.
Egy elszánt kulcs a lakatba

szorult önként,
mert megtudta, hogy mi célból
nyitnák: elkapni a lámpát
s elfojtani.
Egy út a katonaságot
megtévesztette, hallván, hogy
kertet készül ostromolni.
Egy levél a borítékban darabokra
tépte magát, mert megtudta:
akasztás! parancsot visz
egy Mahabad-magasztaló
ének ellen. [1]

Pacsirta

Azt kérdezte egy jegenye:
ugyan miért hajtja a fűz
fejét folyvást tó ölébe,
s föl akár egyszer sem veti?
Madárhangon szólt a válasz:
Egyenesen állt az hajdan,
s barátja volt a pacsirtánk,
s a fűzt buzgón látogatta,
a túlpárt híreit hordta.
Ám az egyik délutánon,
mikor épp egy jó hírt hozott,
leszállóban nagy baj érte –
tóba taszította a sas.
Tüstént lehajtott a fűzfa
menteni őt, de hasztalan,
a hírhozó pacsirta végleg elmerült.
Azóta hajtja így a fűz
bús fejét a tó ölébe.

Hatalmam

Tű foka bár a gondolat –
bármily kicsiny,
a legnagyobb sötétben is
képes vagyok a vers-cérnát
belefűzni.
Iszamos a fantázia –
bármily nehéznek is lássák,
ón így, csupasz mondat-kézzel
megragadom, mint egy tollat.
Bármi óriás a bálna –

bármikor egy szó-pohárba
képes vagyok befoglalni.
Ám aminek sosincs helye
sem szívemben, sem versemben,
legyen nagy vagy akár piciny –
hazugsághoz nincs hatalmam.

Fészek

Lakhelyéül épp lakásom
egy szem ablakát szemelte
pár napja egy gerlicepár,
s párkányomon rakott fészket.
Azóta itt turbékolnak,
csőrükkel be-bekopognak,
mintha hívnának csevegni.
El-elnézem gyakran őket:
mandulaszín szemeikkel
két bús szemembe bámulnak,
amúgy pedig vígan vannak,
új házuknak örvendeznek
széltől óva, esznek-isznak,
simogatják egymás szárnyát,
szárnyas örömmel repesnek.
Hej, gerlicék, hogyha tudnám,
ugyan honnan származtatok,
hosszú volt-e járt utatok,
menekültek vagytok vajon,
fészketeket tán leverték –
megkérdezném: mit láttatok?
Nem tudhatom, szép gerlicék,
szánlak benneteket mégis:
örömetek nem tart hosszan,
bizony rövid életű lesz.
Hej, gerlicék, nem látjátok,
milyen az én aszú arcom?
Olyan, mint kiszikkadt kútfő,
fedi szomorúság-felhő,
nem látjátok?
Szívem pedig
akár egy kifacsart narancs,
vagy törlődén könnyező szem ...
Hej, gerlicék, mindhiába
repestek víg szárnyatokkal,
mindhiába turbékoltok:
holnap ide gazok jönnek,
fészkünk, szobánk szétrombolni!

Szemhég

Mikor a hold az égre kelt
első fénye bokkrétáját
a hegycsúcsnak nyújtotta át.
Egy csókjáért esdekelve
pillantott rá a forrásvíz.
Egy szerelmes virrasztónak
félig írt levele kérte
egy szobának ablakában:
Várj még, holdfény!
Ám lement a hold hirtelen.
Elkezdtek akkor keresni,
és egy versben találtak rá,
ott szúnyt, s lehúnyt szemhéjában
rejlett a halmozott bánat:
a forrásé, a levélé
s a hegycsúcsé
összeforrva.

Hó

Gyermek voltam, így kezdődött:
szereteted
hó pelyhe volt,
majd kis gomoly, kicsiny labda.
Napok teltek, napok múltak,
s láttam, látom: mint növekszünk,
szereteted
hólabdája mind nagyobb lesz,
immár lavina-mód gördül,
s ama nap is fölsejlik már,
mikor – ó, szomorú hazám! –
fehér hóhegyednek súlyát
kisdéd szívem
nem bírja tovább hordozni,
szerelmedbe belerokkan,
holtát találja havadban.

Túlélés

Elballagtam a tengerhez,
s a tengertől azt hallottam:
ha a hálón és a horgon múltott volna,

kék lelke halai mind-mind
réges-rég kivesztek volna,
sőt életem ikrái is
régen kipusztultak volna.
Elballagtam az erdőhöz,
s az erdőtől azt hallottam:
testemen egy termő zöld ág
meg nem maradhatott volna,
a fejsze fantáziája
ha szabadon tombolt volna.
Hej, barátom, tenger s erdő!
Míg kék lelked hala megél,
míg tested zöld ágakat hajt,
addig népem szeméből is
– villanás-hal, pilla-erdő –
süt az élet!

Alagút

Lelkem barlangjára
idegen-létem órái,
akár vonatszerelvények,
nap nap után jönnek-mennek,
mennek-jönnek.
Várakozás állomásán,
búcsúzkodás állomásán
fáradhatatlan ajtóik
folyton nyílnak és csukódnak,
folyton csukódnak és nyílnak.
Hogyha leszáll egy fájdalmam,
nyomban felszáll száz fájdalmam.
Idegenség alagútja,
meddig terjedsz?
Vajon merre vezetsz engem?
Lámpás szemem pislákol már –
de csak visz, visz, vezet, vezet.

Az út

Azt az utat nem felejttem:
egy délután meginvitált
sétálni pár órát veled, s én azt soha
nem felejttem.
Visszafelé, egymagamban, vettem észre:
az az út immár örökre kettőnké lett.
Hol suttogtál – bimbót hajtott suttogásod.

Sóhajtásom helyén – zápor
hajszálait fésüli egy lámpa fénye.
Ahol vígan föl neveltél –
dallamot zeng ott derúsen egy csobogói
ahol a kezedet fogtam –
szökőkútra szökken ott föl egy borostyán;
ahol ajkad megízleltem –
rajzik ott most méh-alakban
minden szerelmesek ajka,
szívja, hordja szét a kaptár
csöikből érlelt színmézét a nagyvilágba.
Azt az utat nem felejttem:
egy délután meginvitált
sétálni pár órát veled –
s miképp tudnám azt a sétát
elfeledni?

Őszibarack

Két szemem két sötét szilva,
ha te egyszer megkívánnád,
fontolgatás nélkül fognám,
az egyiket neked adnám,
a másikat megtartanám.
No de, lányka,
tüdődbe, hogy szívem pedig őszibarack,
s abból bizony csak egy szem van?
S azt már életem hajnalán
fogta az én Kurdisztánom,
fogta, s magához ragadta ...
Nosza, tőle kérdezd meg hát:
ad-e neked is belőle?

Derúsen

Eső, hó és jég barátja
voltam ideig-óráig,
aztán igencsak meguntam,
s abban bíztam: lesz még friss zöld
mind a világ körülöttem.
S úgy lett, ahogy elképzeltem.
Csak hát erre is ráuntam,
lugas árnyán lomha szellőt,
szőlő fürtjét ábrándoztam.
Megvalósult, s én meguntam.
Azt akartam, hogy hulló lomb

takarjon be lány neszekkel,
s fölöttem az ősz jajongjon.
No, de ezt is csak meguntam.
Ám amikor szerelmedhez
érkeztem el, szép leányzó,
unalmam derűre váltott:
összes évszakom te lettél.

A hajfürt

Kálé [2] fűtjeit perelte
a panaszos szél, mert megkötvén magukat,
nem perdültek vele táncra.
Szólt egy hajfürt nagy szomorún:
Amíg Kákül [3] ujjai nem
igazgatnak engem, addig,
senkivel sem szállók táncba.
Mire a szél: S ha tombolnék?
Ha letépném a tíz ujját?
Sírva válaszolt a hajfürt:
Akkor magamat levágnám.

Eufratész

A vén folyam sokszor mellém
telepedik köhécselve,
és szakálla hullámain simogatva,
így szól hozzám:
Mondj nekem verset, versmondó!
Nem marad fönn más örökre,
mint e szívemből fölfakadt víznek árja,
meg a szegény népek gondját
hordozgató költemények.

A halász [4]

Naplemente csóvájában
egy magányos halászember.
Olyan innen a csónakja,
akár dúsan aranyozott,

csúcs-fogantyús, hosszú tálca.
Mostan mintha lecsusszanna,
hab elnyelné, vízbe veszne,
úgy süllyed a hullámvölgybe.
Aztán éppoly váratlanul,
mintha csak fellőtték volna,
kibukkan az Eufratész felszínére.
Hej, magányos halászember,
te a zajgó, majd megnyugvó
hullámokon hosszú bánat –
én emitt a parton zömök,
zárkózott datolyapálma ...
Ha megsűrül majd a homály,
ha majd álomba nyugodtál,
bánatod a folyaméval együtt szád tol,
s permetez rám.

A folyóparton [5]

Kinyílt a felhő ablaka,
s fejét kidugja most a hold
lassan-lassan.
Az Eufratész ezüstös
fényszála, it szórja szerte,
nyaklánc módján kanyarintja,
ékszerként megvillogtatja,
virágszirmot, fülbevialót
képzeltet feleségemnek.
A part homokjia még meleg,
ülünk csöndben és szomorún,
borong fölöttünk az este.
Bogárszemű nagyobb lánykám,
tizenkétéves kislányom
fejébe aransapkát nyom,
haján motoz a hold fénye,
ő meg guggonulve nedves
kagylókat gyűjt, sorakoztat;
bogárszemű nagyobb lánykám
- kócosága kusza csokor –
halk dalt dúdol a folyamnak:
„Ó, Kurdisztán! Ó, életem!” ...
Fölkapjuk erre fejünket
anyja meg én egy ütemre,
s magunknak is észrevétlen,
könnyünk szótlánul kicsordul.

Társalkodó társam

Jó estét, ó, Eufratész,
 ki a hegyek magasából,
 futva jössz le, még zihálva,
 ó, vizes hajfürtjeidet
 köd sáljába rejtő asszony,
 ó, kinek két karját-párját
 dolgos kék erek dagasztják,
 ó, ki ideges járással,
 egyszer gyorsan, másszor lassan,
 hullámozó iramot diktálsz,
 szép jó estét!

Ha nem volnál,
 hol ráznám le életem rossz
 órájáról a rátapadt,
 rontó rozsdát?
 Csakis te vagy ilyen nekem
 itt, e magányos vidéken,
 eljöhetek, s te meghallgatsz,
 hullámölemben hintáztatsz,
 fiiadként magadhoz fogadsz,
 göndör hajiamat becézed,
 míg elmondom csöndes szóval
 bús keservét verseimnek,
 és árnyékos melled mélyén
 lángos lélegzésem hevét
 eltemetem.

Ha nem volnál,
 hol ráznám le életem rossz
 órájáról a rátapadt
 rontó rozsdát?

Csak te vársz e csöndes parton
 biztatólag, kedves társam,
 terád találok örömmel,
 úgy terülsz el itt előttem,
 mintha oldalvást feküdnél,
 egyik karod fejed alatt,
 könnyököd homokba vájod,
 s pillantásod hullámai
 fejem sárga fénybe vonják,
 magam pedig egy fügefafa
 órjas levélárnyékában
 - ahova a játszi napfény
 lopva kúszik, kukucskál be
 olykor-olykor a faágak
 nyíló-csukódó ablakán –
 törökülésben töprengék,
 eleresztem fantáziám,
 s az lassan, mint észak [6] napja,

izzó lobot vetve süllyed
 el tebenned.
 Kedveseimtől oly távol,
 oly messze Virágországtól [7],
 napjaim szürkén szorongnak,
 cafatokban szállnak tova,
 mint a falvak délutánján
 elillanó füsti felhők;
 rám tapad a szomorúság,
 mint valami nyálkás moszat,
 megüti árva lelkemet,
 a fájdalom olyan, akár
 csíkos datolyafa kérge,
 fölkarcolja nyugalmamat,
 érzelmeim szunyó rügyét
 föl-fölsérti.
 Álmaim: akár a halak
 száraz parton,
 nyitott szemmel fuldokolnak;
 napjaim az élet ínyét
 fanyar babérrózsa módján
 keserítik.
 Ó, távoli kedveseim,
 s ti is, édes jó barátok,
 bárhol vagytok,
 emléketek, mint az árnyék,
 itt jár velem,
 szívem mély zsebében hordom
 színes képeitek mindig,
 szerelmetek, túnt vágyatok
 lelkem jegyzőfüzetében,
 új verseim kötetében
 otthont leltek.
 Jó éjszakát, jó éjszakát...
 Te a szürkületben is látsz,
 ó, idegenségnek anyja,
 ó, útrakelés asszonya,
 ó, jó barát,
 ó, sötétségben elfutó Eufratész!
 Nem fogod föl.
 mostan mégsem pillantásom:
 mint egy szárnyaszegett madár
 tehozzád most el nem érhet
 nyakát álfádhoz dörgölni,
 becézgetni, csókolgatni;
 ámde zúgó morajlásod
 hozzám históriánk hangját
 mint holdfényben méléző völgy
 dallamos visszhangját hozza ...
 Ó, barátom, sosem alvó!
 Immár én elálmosodtam,

üres szobámba megtérek,
vissza kongó otthonomba,
de eljövök holnap újra,
találkozunk ismét, én s te,
ó, idegenben hű társam –
jó éjszakát!

Csillag-csicsergés

Egyszer egy nyári éjjelen
két csillag a fejem fölött,
mosolygón szemezni kezdett,
csicsergőn csókot dobálni,
csokornyai csicsergést szórni,
majd egyikük megremegett,
fénykezelével melléfogott,
s ágyamra hullt egy csicsergés –
költemény kelt ki belőle.

Viszály

Összeveszejtett a vihar
két derék fát.
Addig-addig: hajba kaptak.
Vérzett ott levél és ág is.
Mígnem hajnal tájt jött a nap,
békességet szerzett köztük.
Csak hát a kár már megesett,
s hozzá visszavonhatatlan:
mindkettejük bő termése,
esztendejük reménysége
földön hevert ifjan, holtan.

Tarkabarka

Gyermekeim,
mit hallottam egyik este!
Azt súgta a hó a holdnak:
– Kattints föl még néhány lámpát,
ón kedvesem, szép szemedben!
Ha nem volnál,
jól megríkatna a felhő!
Küldd el innét!

Öltözz hópehely-ruhámba,
hogy Kátúzin [8] csillagszeme az ablaknál
mérgeesen ne szikrázzék már,
hogy Mem [9] képzelet-kertjében
termett színes ábrándjai ne jussanak
ősz lehullott lélegzetének sorsára!

Gyermekeim,
mit nem láttam egyik reggel!
Egy virágszál a pataknak
fodor hullámtükre előtt fészülködött.
Odahallgattam, azt mondta:

– Életvizem,
tedd az arcom
rózsaszínné,
tarkán-fénylőn
fond fürtömet,
s tudod, miért?
Hogy szirmaim ragyogjanak,
hogy a pillangó, a kedves,
ne távozzék megtört szívvel!
Ha nem volnál,
tüskebokor rám támadna,
undok ujjal csupaszítna!

Gyermekeim,
egyik délben azt észleltem,
szántóföld hívja a magot,
ilyenformán:
– Bújj be likacsos szívembe,
aztán zöldülj ki belőle!
S olyanformán:
– Gyere, költözz sebeimbe,
nőj belőlük derekasra,
s nevelj nekem is öledben
boldogságot.

Gyermekeim,
délután volt, mikor a hó
és a holdfény eljött hozzám,
délután volt,
jött a virág és a hullám, a pillangó,
a mag s a föld,
és együttes szóval mondták:
– Célhoz értünk
párosával.
S te mit kívánsz
az élettől?
Kívántam erre a hónap,
legyen még szebb, a holdfénynek,
legyen még-még tetszetősebb,
a pillangó még bájosabb,
a föld magva termékenyebb;
titeket meg mind egyenként

egyre jobban szeresselek,
verseimnek szobájában
gyakran vendégeskedjtek,
legkedvesebb szavaimnak a mellére
benneteket kitüntetésül tűzzelek,
akként, amilyenek vagytok
fogadjalak el titeket;
világ összes gyermekének
hazám minden gyerkőcének
szeme elől sose vesszen
el a szárnyas béke röpte,
szaladgáljanak szabadon,
nevetésük sudaras fa
legyen remény gyümölcsével,
s könnyet lombja ne hullasson.

Gyermekeim,
tőlem sose távozzatok,
tarkabarka álmaitok
mintái hadd szövődjenek
színes szállal verseimbe!

Barátok

Ősz elején, minden ősszel,
mikor csoportba verődve
délre indul minden madár,
mely a nyármelegre vágyik,
s itt hagy minket,
figyeljétek e napokon
Észak Állatai Kertjét,
nézzétek a Madárházat,
bebörtönzött barátait
a vándorló szabadoknak:
szemükben könny, kalitkáik
vasrudait támasztgatják
vézna mellükkel, szomorúan
fészkük falához simulnak.
Figyeljétek, e napokon
miről szól a rab madárdal:
csakis a jó barátokról
és a messzi melegről
énekelnek.

Szembogár

Azt mondta a palotában

az aranyozott vázának
 a bokréta:
 tegnapig, amíg odakünn,
 szabad ég alatt virultam,
 míg szegények szagolgattak,
 verő eső, verő napfény ellen óvott
 zöld ernyővel a levélzet,
 madár és fa, szél, hó pelyhe
 volt pajtásom, hites társam, ismerősöm,
 magam meg kedvencük voltam, nekik szántam
 életem illatát: csókom.
 Tegnap óta, hogy palotád
 lágy ölébe ültettek át,
 s a király fenséges orra
 szívja életem illatát,
 tüskének látom magamat,
 ki a saját tavaszának
 szembogarát is kiszúrja.

Tudakozódok

Keresztülvágtam egy erdőn,
 utamat egy fenyő állta,
 s kérdezte: „Hol jár a felhő?”
 „Ütőn van hozzád – feleltem –,
 a hegycsúcson láttam őt egy jó órája.”
 Alig mentem egy járásnyit,
 egy diófa gallya fogott galléromon.
 „Mondd csak, nem tudod, a szellő
 merre ment el? Már vagy két napja nem láttam.”
 „Ott alszik a hóhatáron – válaszoltam –,
 legalábbis én ott láttam.”
 Alig néhány lépés után
 fekete képű olajfa
 jelzett állj fölemelt kézzel.
 „Légy szíves, egy percre állj meg,
 nem láttál egy kék nyakörves,
 gyönyörű hangú gerlicét?”
 „Dehogynem – feleltem –, ott van
 a hegy lábánál, új fészken, amit nemrég
 rakott egy pásztor szívében.”
 Továbbmenvén, egy fűzfa jött velem szembe,
 szemét szemérmesen rejtve,
 s azt kérdezte:
 „Nem láttál egy gyors, cikázó
 halat pikkelyes ruhában?”
 Mondtam: „De, de ...
 odafönt egy kerti tóban
 fügefalevél-csónakban

láttam bizony aranyhállal csókolózni.”
Mikor megint továbbmentem,
cseresznyefa toppant elém,
s azt kérdezte:
„A csapodár csalogány most
vajon hol s mint szenved újabb szerelemtől?”
Fülébe súgtam válaszom,
mi több, zsebemből kivettem,
s átnyújtottam újabb címét.
Amikor az erdőtől már messze jártam,
egy lihegő, sáros lábú
fejsze futott velem szemben.
Megtorpant mellettem, mondván:
„Szemem elől tévesztettem
egynéhány lázadó szálfát,
tűvé tettem értük mindent,
átkutattam kertet, házat –
nem láttad-e netán őket?”
Akkor úgy döntöttem, immár
süket leszek, néma leszek, vak leszek én.

Szén és hamu

Egyik este Seik Vaszánban ^[10]
szénné és hamuvá lettem.
A másnapi újságok Európában,
mint megannyi denevérszem,
ebből csupán annyit láttak.
Ugyanaznap este egy pap szakállszőrét
megperzselte a templomi gyertya lángja –
minden európai újsághasábról
áradt másnap az égésszag.

Három nap

Tizennegyedikét irtunk,
midőn Goizse ^[11] szele toliam
fölkapta, s amikor meglett,
leírt szavam mind messze szállt.
Tizenötödikén Szirvan ^[12] ragadta el
a tollamat, s mikor újra írtam vele,
hallá változott a versem.
Tizenhatodikán, ó, jaj, a Sehrezur ^[13]

kérte kölcsön, s visszakupván,
írás közben mind a tíz ujjam elszáradt,
Hialabdzsához ^[14] hasonlón.

Csak egyikünk

Délután volt, s időnk csupán
szusszanásnyi; csak loholtunk,
jobb lett volna meg sem állnunk,
megállni az esőnek sem akaródzott;
könnyzáporrá lettünk; mentünk;
akár falvak füstfelhője,
föl, a hegytetőre kúsztunk:
mind csuromvizesre áztunk,
csurgott a víz orrunk ereszcatornáján,
lábfejünk körül patakzott,
gyermekeink ázott fecskék,
asszonyaink őszi lombok,
véneink verejtékverte igáslovak –
csupán egyikünk nem ázott,
mert őt legsajátabb esernyője óvta,
mindünk között ő volt ott a legnyugodtabb:
feleségem méhe mélyén
a magzatunk.

Áruló

Nyári éjen, éjnek felén,
amint a hegy mögött a hold
lelent, egy tiszafa lopva
lesettenkedett a hegyről,
nem látta lomb, sem utazó,
se más, ki éber szemmel él,
és elszökött.
Menedéket kért és kapott
a fejsze házában e fa.
Megtette a fejsze örnek,
hogy házára ő vigyázzon.
Ám egy hideg téli napon
didergett az öreg fejsze,
fölvágta hát a tiszafát,
s befűtött vele rendesen
a kályhába.

Kavics

Egy szép leány hajszála
megkapaszkodott vállamon ...
E hajszálból sodorgattam
utóbb jó hintakötelet
kisdéd költeményeimnek.
S hogy, hogy nem, egy kicsiny kavics
itt ragadt zakóm zsebében:
Kurdisztán óta itt bujkált...
Ma véletlenül rá leltem,
elővettem, megcsókoltam,
s összes versem
Kába-kövének megtettem.

Félhold

Annyira éhes volt már a szabadságom,
kenyérért rátámadt versemben a holdra,
kettétörte, elragadta ...
S így este, versem ha fölkel,
holdhiányos: feleholdas.

Kép

Rajzoltam egy madár képét,
szóból formáltam a fejét,
ceruzahegyből a csőrét,
maroknyi kőből a testét,
nyakát húrból,
szívét olivabogyóból,
farkát fűből,
de fölszállni
csak Van Gogh ecsetjével szállt
szárnya helyén.

James Joyce

Feje, mint a kókuszdió.
Szemüvege
két karika.
Teste alig vastagabb, mint

a nád szála.
Diójában tenger lakott,
szemüvege alatt két Nap,
nádszálában
szimfónia.

Egy egyszerű tiszt

Egy egyszerű katonatiszt
megkapta első csillagát:
már egy csillag gyilkosa volt.
Kétszillagos lett belőle:
két keze két kötélhurok.
Mikor három, négy és még több
csillaga lett, 'arra ébredt
egy reggel a történelem:
egész országa özvegyek
országja lett.

Tolvajok

Az ég őrző szeme láttán
felhőt loptak,
és a felhő szeme láttán
szelet loptak,
a szél szeme láttán pedig
esőt loptak,
záporosó szeme láttán
földet loptak, és a földre
temették az összes szemet,
ahány csak látta a tolvajt.

Fölvadva

Elmentél, ámde itt maradt
nálam széked, szál virágod
és poharad.
Verskirályomnak lett trónja
az elsőből,
lelkembe palántáltam a másodikat,
csókjaiddal
töltöttem a harmadikat,
számhoz emeltem ízlelni –

s magam fölolvadtam benne.

Itt

Ma este itt
hegy a költő,
szálfa a toll,
síkság a lap,
folyó a sor,
szikla a pont,
s fölkiáltójel én vagyok!

Egy ember története

Szőnyegkötő:
szőnyeget,
virágokat
kötött holtig.
Éltében nem volt szőnyege.
Holtában nem tett virágot
sírhalmára soha senki.

Kétség

Az erdőben kétség marta
a fát: menjen, vagy maradjon
inkább állva?
Tipródott a patak vize:
gőz legyen? Köd? Vagy árhullám?
Kétely gyötörte a lábat
az ösvényen: tovább lépjen,
megforduljon?
A kert madarát is kétség
kínozta, hogy szálljon-e még,
vagy leszálljon?
Szavaim most hasonlóképpen
kétkednek:
befejezzék ezt a verset?
Vagy bízzuk az olvasókra?
Rátok hagyom!

Három nyelv, négy ostor

A nagyvilág összes bánatraktárában
megismerem bánatomat
már messziről.
Bánatomnak
haja zöld,
szakállán a vér lecsordul,
négy keresztet visel vállán,
űzi-hajszolja a halál
három nyelven,
négy ostorral fut utána,
nyakában lánc,
nem hajt térdet,
a halál nem csillapítja.

Búbánat

– Szép jó reggelt, szeplőtlen hó!
Mit hoztál a magányomnak?
– Vakító bút!
– Jó napot, zord záporcsöppek!
Mit hoztatok magányomnak?
– Átható bút!
– Jó estét, hajléktalan szél!
Mit hoztál a magányomnak?
– Hirtelen bút!
– Jó éjt, sötétség madara!
Mit hagysz itt a magányomnak?
– Éber álmat, ne aludjék
se hó, se szél,
eső, magány,
és a költő szemére se
hulljon álom.

Tűzország

Roppant erdő volt a lelkem,
széke, mint magányosságom
éjszakája,
sűrűje, mint bánatomé.
Délután volt, s egy szép asszony
rávetette szikrás szeme
pillantását.
S én azóta égek folyvást,
lelkem immár

a mennyei tűz országa.

Budapest

Zűrzaros, kattogásos, mozdonyfüttyös,
 féknyikorgós, ajtócsapós,
 átásított, álmofosztott, vasút-vitte
 éjszaka után,
 épp amikor a kelő nap
 bíborszínű
 ruhát adott Budapestre,
 némiképp szédülő fejjel,
 tétován lekászálódtam a vonatról
 egy fölbolydult kaptár módján bozsongó
 pályaudvaron.
 Virágos álom kertje volt
 e hely, a város.
 Izgága figyelmem, mint hal
 ha kézből csusszan,
 magát úgy vetette vízbe,
 az ezüst Dunában versem
 tüstént megmerült,
 képzeletem hálójába
 száz szín, fény akadt,
 megfeketült márványlapos
 híd oldalán
 tükröződött tündökölve
 a főváros, mint bíborszín
 pipacsvirág.
 Bárhol járok, mindig velem
 kurd idegenségem,
 nedves árnyék a szememben,
 füzetem lapja,
 Kurdisztán mindig velem van,
 bármerre járok,
 itt is Szirvan ^[15] hangján szólít
 a Duna hangja!
 Ó, Duna, én sebbel jöttem
 lábadozni itt,
 hullámos hintád ringassa
 gyors gyógyulásba,
 eljöttem, hogy erdeimnek
 feledjem búját,
 hogy föltárult mellkasodon
 játszva ugráljak,
 gyermekmódra örömmel
 megtelítődjem ...
 Ó, Duna, tudod-e, mégis

mért párás szemem?
Mert örömed élte nekem
két napom csupán,
míg magányom élte-hossza
esztendők sora.
Hej, Júlia, Duna lánya,
finom héjú gránátalma, illatos virág,
bőröd áttetsző tisztaság,
világos szemed világával illik össze
csinos öltözéked,
te bátor, szelíd özike,
sose csodálkozz azon, hogy
arcom idegen!
Rab madár az: kötve szárnya,
mint egész hazám,
ám ha tehetné,
ahogy madárnál szokásos,
nyakát nyakadhoz dugdosná,
csak hogy rátapadt
a bú, elfedi mosolyát,
mit tehetünk hát?
Tudom jól, te és Budapest
a Duna partján
jónéhány szép versablakot
tártatok nekem;
e pár napon permetező
eső-sugallatokra
fám új szókat leveledzett;
éneked és kedvességed
már kiszikkadt kútfeimet
fölfakasztotta;
de ó, szép Duna leánya,
a holnap útjia
olyan országba visz vissza,
ahol bubámat lakozik,
halál vár a szép virágra,
ahol az ínség árnyékán
elhervad, elsorvad a lány,
oda térek vissza ismét,
s emlékeimből, a ti képeitekből
tornyozok párnát
világ-álmodó, magányos éjeimnek.

Zongora

Történt egyszer:
öt földrész dalnokainak
szívzugából
fecskék szálltak ki csapatban,

s elhúztak együtt csöndesen,
majd sorjában beröppentek
egy ládába.
S megszületett a zongora.

Egy pénztárca története

Egy fekete pénztárca
így mesélte el:
Hol voltam, hol nem voltam,
én biz régen egy oroszán
homlokának bőre voltam.
Egyik nap egy golyó talált,
s meghalt az én oroszánom.
Két kéz, négy kéz, tíz kéz is jött
hogy lenyúzzon,
majd fortéllyal finomítva,
festettek is,
s egy kupacban ezer bőrrel,
messze-messze.
földön-vízen,
lábon-keréken cipeltek,
míg végül egy lármás gyárban
raktárkészlet része lettem,
majd földolgozva:
pénztárca.
Imigyen újjászületvén,
kurdo'k országába vittek,
egy városba
– hegy a feje,
teste szálfá,
lába folyó –,
s ott egy kicsiny bolti polcon
otthont leltem.
Egy napon egy kurta férfi,
sebhelyes arcú illető,
neve szerint Fájek Békesz ^[16]
jött oda, és megvásárolt.
Magával vitt,
s vagy tíz évig a kebelén
éldegéltem.
Vézna voltam, tokám nem nőtt,
folyton üresen tátongtam:
négy zsebemnek nincs lakója,
hízni nem híztam picinyt sem,
pocakról csak álmodoztam,
szomszédomat irigyeltem,
ahogy kacag pénzkötegre ...

De, szentigaz, e bőrre itt
két oroszán hagyta hitét:
az első egy bődüléssel
erdő bánatos emlékét,
a második maga után
csak hat ötvenest hagyott rám,
ám mellette szabadságról
írott utolsó versét is!

A folyó szava

Ó, hazámnak poétái!
Magatokat mért csak egy vers
hús sátrában bújtatjátok?
Hangotokból
mórt csak énekekre futja?
Elültetni
mért csak virágmagot tudtok?
Ha a vers szeme mást nem lát,
ha a vers füle mást nem hall,
ha képzelete korlátolt –
a tehetség útja kurta.
Higgyétek el,
egy csöpp szívbe,
mely nem nagyobb, mint egy körte,
nemcsak a Föld,
egész galaxis fér bele.
(Csöppet sem túloz a nyelvem:
egy toll hegyénél semmivel
sem élesebb.)

A költőről

Sérko Békesz az iraki Kurdisztánban, Szulejmanija városában született 1940. május 2-án. Apja híres hazafias költő volt (Fájek Békesz, 1905-1948). Szulejmanijában járt általános, majd szakközépiskolába, ez utóbbit Bagdadban fejezte be 1959-ben.

Első versét 1957-ben közölte a szulejmanijai Zsín (*Élet*) című hetilap. 1965-ben csatlakozott a kurd fegyveres mozgalomhoz, és a mozgalom rádiójánál dolgozott. Első verseskötete Bagdadban jelent meg *A vers holdfénye (Trifei helheszt)* címmel, 1968-ban. 1970-ben néhány író és költő társaságában *Látomás (Ruange)* címmel antológiát jelentetett meg, ezt a kurd irodalom megújításaként tartják számon. Szerzői új elemeket honosítottak meg a kurd nyelvű költészetben, szakítottak például a korábban szigorú hagyományok szabályozta rímes verseléssel. Ugyanabban az évben kapcsolódott be Sérko Békesz, szembehelyezkedve a fanatikusokkal, a kurd nők emancipációjáért indított küzdelembe.

A költőnek ez idáig tizenkét verseskönyve látott napvilágot. Írt két verseszínművet is. Kurd nyelvre fordította (arabból) Hemingway *Az öreg halász és a tenger* című regényét.

1975-ben, amikor átmenetileg leverték a kurd fegyveres felszabadító harcot, az iraki kormányzat három esztendőre számúzta Sérko Békeszt Dél-Irakba. Utána azonban ismét bekapcsolódott a mozgalomba, s miután három évet töltött a kurd gerillákkal a felszabadított területen, 1986-ban emigrációba kényszerült, Svédországban telepedett le.

1987-88-ban a Svéd Pen Club Tucholsky-ösztöndíjának nyertese volt. Verseit számos nyelvre fordították: svéd, dán, francia, német, olasz, török, arab és angol nyelven is olvashatók.

Kurd nép, nyelv, kultúra

A kurd alighanem a legnépesebb olyan nemzet a világon, amelyeknek nincs önálló állatnia: lélekszáma meghaladja a harminc milliót. Kurdisztán területe, amelyet zömmel kardok laknak, nagyobb félmillió négyzetkilométernél, Délnyugat-Irántól Észak-Irakon át Nyugat-Anatóliáig húzódik, északon pedig Örményország határvonaláig. Kurdisztánt az első világháború után négy ország között osztották föl: Törökország, Irán, Irak és Szíria osztoznak területén mindmáig. Ezekből az országokból az idők folyamán számottevő kurd népességet kényszerítettek Kurdisztánon kívüli területekre, ezért ma jelentős kurd ajkú kisebbség él Libanonban, Kelet-Iránban. Örményországban, Azerbajdzsánban, Grúziában, Afganisztánban, Pakisztánban. Számos kurd él napjainkban Európa jó néhány országában is.

A kurdok ősiségét ókori asszír és görög írásos források bizonyítját („kardukhi”, illetve „kurdkhai” névvel említik őket). Eredetükről eltérő vélemények ismeretesek: némelyek a médek leszármazottainak tekintik őket, mások nem-indoeurópai etnogenezisüket föltételezik. Tény azonban, hogy a kurd nyelv az indoeurópai nyelvcsalád az indoírani ágához tartozik. Számos dialektusa közül a két legnagyobb az észak-kurmandzsi (bádini) és a dél-kurmandzsi. (szoráni). A déli dialektus sajátosságai jellemzik Sérko Békesz költői nyelvezetét is.

A kurdok zöme ma szunnita muzulmán vallású, kisebb részük keresztény, zsidó, jezídi, alavita, síita muzulmán s még néhány egyéb vallás híve.

A kurd irodalomban nagy szerepet játszik a népköltészet, dominanciájához jócskán hozzájárultak a kurd nemzet számára kedvezőtlen politikai konstellációk, és nemegyszer a saját nyelven való írás tilalma is.

A kurd kultúra egyik leggazdagabb megnyilvánulását képviseli a népzene. A hagyományos hangszerek – pásztorfurulya, dob, lant – minden ünnepen megszólalnak. A kurd népdalok javarészt a boldogtalan szerelemről, a háborúskodásról, hősök törtéiről vagy a természetről szólnak.

A kurdoknaik saját időszámításuk van (bár hivatalosan nem használhatják): a dédeknek az asszírok fölötti győzelmétől számítják az esztendőket; ez az esemény i. e. 612-ben zajlott, tehát például 1997-ben a kurdok 2609-et írnak. Az új év kezdete az európai időszámítás szerint március 21-re esik náluk: ez a nap, a *Neuroz* (Új nap) egyben a kurd nép nemzeti ünnepe.

JEGYZETEK

- [1] *Mahabad: város, ahol 1945-ben kikiáltották a rövid ideig fennállt, első független kurd köztársaságot.* [\[vissza\]](#)
- [2] *Kálé: egy kurd mese hősnője.* [\[vissza\]](#)
- [3] *Kákül: ugyanazon mese hőse.* [\[vissza\]](#)
- [4] *Az Eufratész és néhány szomorú dal című ciklus nyitódarabja.* [\[vissza\]](#)
- [5] *Az Eufratész és néhány szomorú dal című ciklus hatodik verse.* [\[vissza\]](#)
- [6] *Észak: Kurdisztánt jelenti az Irak déli vidékére kitelepítettnek.* [\[vissza\]](#)
- [7] *Virágország: Gulumer; Szulejmanija városát, Dél-Kurdisztán iraki részeinek központját jelenti.* [\[vissza\]](#)
- [8] *Kátúzin: a Mem és Un című, tragikus végű, romantikus kurd mesében Mem szerelmese.* [\[vissza\]](#)
- [9] *Mem: a Mem és Zin című mese hőse.* [\[vissza\]](#)
- [10] *Seik Vaszán: kurd falu Irakban, 1987-ben vegyi fegyverek bevetésével elpusztították.* [\[vissza\]](#)
- [11] *Goizse: begy Szulejmanija közelében.* [\[vissza\]](#)
- [12] *Szirvan: folyó Szulejmanija térségében.* [\[vissza\]](#)
- [13] *Sehrezur: kelet-szulejmamjai síkság.* [\[vissza\]](#)

[14] *Halabdzsa: város a sehrezyiri síkon; itt 1988. március 16-án ötezer ember esett áldozatul az iraki hadsereg által bevetett vegyi fegyvereknek.* [\[vissza\]](#)

[15] *Szirvan: folyó Kurdisztánban (Iránban és Irakban).* [\[vissza\]](#)

[16] *Fájek Békesz: a költő apja, szintén költő, a modern kurd líra egyik alapvetője.* [\[vissza\]](#)

ISBN 963-550-081-5

Felelős kiadó Csala Károly

Felelős szerkesztő Tabák András

Terjeszti a Könyvtárellátó Vállalat

**Megvásárolható az V. Honvéd utca 5., V. Mérleg utca 6.,
VI. Andrásy út 4;., VII. Rákóczi út 14., XIII. Szent István krt. 26. és XIII. Váci út 19.
szám alatti budapesti könyvesboltokban**
